

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศเป็นขบวนการที่ซับซ้อนซึ่งมิได้ขึ้นอยู่กับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจการเมือง และการปกครองเท่านั้นยังขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาในปัจจุบันมิได้มุ่งให้บุคคลอ่านออกเขียนได้และมีความรู้ทางวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว การศึกษายังช่วยฝึกฝนอบรมให้บุคคลรู้จักหาประสบการณ์อันเกิดประโยชน์ มีสติปัญญา มีสุขภาพทางกายและทางจิตสมบูรณ์ ช่วยให้เป็นผู้มีคุณธรรม วัฒนธรรม สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความรับผิดชอบต่อนานาชาติ การศึกษาจึงมีส่วนสำคัญยิ่งในการเสริมสร้างคุณภาพของบุคคลให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ อันเป็นการพัฒนากำลังคนให้มีประสิทธิภาพตามความต้องการของประเทศ ฉะนั้นการพัฒนานคนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพนั้นเป็นเรื่องสำคัญ การที่จะทำให้อนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ กระทำได้โดยการให้การศึกษาคที่ดีและถูกต้อง การศึกษาจึงเป็นการลงทุนระดับชาติซึ่งมีค่ามากกว่าการลงทุนด้านใด ๆ

การจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ครูมีบทบาทอันสำคัญยิ่งเพราะครูเป็นตัวละครสำคัญต่อการจัดระบบและการดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นที่ไปด้วยความเรียบร้อย ครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนคุณบุตรภุคธิดาให้ได้รับการศึกษาที่ถูกต้องและเป็นพลเมืองดีของชาติ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเตรียมและสร้างครูให้มีคุณภาพสูง¹ ครูเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนการสอน/บทบาทของครูมีความสำคัญต่อเด็กทรงจากผู้ปกครองและมีความสำคัญ

¹บุญถิ่น อัตถากร และ รัตนา ตันบุญเต็ก, การเตรียมครู (พระนคร: อรุณสภา, 2513) หน้า 3

ยิ่งต่อการศึกษาของประเทศเพราะองค์ประกอบเบื้องต้นของการศึกษาจะต้องมีครูและนักเรียน ครูต้องมีความสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างใกล้ชิด นักเรียนจะเลียนแบบ แนวความคิด ลักษณะท่าทาง นิสัยจากครูโดยไม่รู้ตัว

ครู หมายถึงผู้สอน คำว่าครูมาจากภาษาบาลีว่า ครู แปลว่า หนักก็ได้ แปลว่า สูงก็ได้ หนักก็หมายถึง หนักแรง หนักใจ สูงหมายถึง หน้าที่ที่มีคุณสูง ถือว่าคนไม่รู้ให้ครูมีบทบาทต่าง ๆ กัน ในสมัยโบราณ ครูเป็นแม่พิมพ์ เพราะครูเป็นทุกอย่างทุกอย่างของเด็ก ต่อมาครูเป็นเรือจ้างเพราะเด็กคือทุกอย่างทุกอย่างของครูในฐานะนายจ้างแห่งอาชีพครู และปัจจุบันครูเป็นกัลยาณมิตร เพราะทั้งครูและนักเรียนมีความเป็นไททางปัญญาที่มาร่วมกันใฝ่หาความรู้และคุณค่าของชีวิต²

จะเห็นว่าในแต่ละสมัยและสถานภาพทางสังคมของครูเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม ครูจะให้ความรู้แต่อย่างเดียวนั้นไม่ได้ ครูต้องรับหน้าที่หลายอย่างในเวลาเดียวกัน เพื่อจะกล่อมเกลานิธิยัเด็กให้เป็นเยาวชนที่ดีของชาติ ครูต้องเป็นทั้งพี่ เพื่อน พ่อ แม่ แพทย์ รวมทั้งเป็นผู้พิพากษาด้วย ถ้าเป็นสังคมในชนบทครูต้องมีหน้าที่ในฐานะผู้นำหลายด้าน เนื่องจากสังคมชนบทนั้นคาดหวังความสามารถของครูสูง ถือว่าครูเป็นผู้นำทางสังคมอย่างแท้จริง

ปัญหาที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบันคือ คุณภาพของครูหลังจากบรรจุเข้ารับตำแหน่ง แม้ว่าจะได้มีการกำหนดคุณสมบัติและมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกอยู่แล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังมิได้บรรลุถึงจุดหมายที่วางไว้ ทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยอื่นหลายประการประกอบ

¹เจือ สตะเวทิน, "ผู้สอน" วารสารจันทร์เกษม (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2513) : 26

²ไพฑูริย์ อินทริวิชา, "ครู : แม่พิมพ์, เรือจ้างหรือกัลยาณมิตร" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ (7 สิงหาคม 2515) : 51-53

อยู่/ประการสำคัญครูส่วนมากไม่พยายามที่จะหาทางพัฒนาตัวเองเพื่อให้ทันกับความจริง
ก้าวหน้าทางวิชาการและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ
ทางการศึกษาตามมา ได้แก่ ปัญหาเรื่องคุณภาพของการศึกษา ปัญหาความสูญเปล่าทาง
การศึกษาและทางการบริหาร ปัญหาการสอบตกซ้ำชั้นของนักเรียน¹

กล่าวโดยสรุปครูเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการศึกษามาก ทั้งทางตรงและ
ทางอ้อม ปัจจุบันนี้มีคำกล่าวกันมากว่า ครูไม่เอาใจใส่การสอนเท่าที่ควร ครูไม่รู้จักบท
บาทหน้าที่ของตน ครูไม่มีความรู้เพียงพอ ครูมีบุคลิกภาพไม่ดี ที่เป็นเช่นนี้เพราะสังคม
เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ครูปรับสภาพไม่เหมาะสมกับเวลา จากการศึกษาที่ครูได้
รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูมีความสนใจในเรื่องนี้ ต้องการที่จะ
ศึกษาพฤติกรรมในสังคมของครูว่าสภาพที่แท้จริงของครูในปัจจุบันเป็นอย่างไร และมีแนว
โน้มเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของครูให้สนองความต้องการ
ของประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพของครูมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา ๘ ในด้านต่าง ๆ คือ
สภาพทางวิชาการ ทักษะในการสอน การปฏิบัติตนของครู จิตวิทยาและการปกครอง
ชั้นเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชน การส่งเสริมและรักษานับธรรมนิยมประเพณี
และคุณลักษณะพิเศษ
2. หาค่าเกณฑ์ปกติ (Normal expectancy) ของสภาพครู
มัธยมศึกษาในเขตการศึกษา ๘

¹ ชงค์ วงศ์จันทร์ "ความสูญเปล่าทางการศึกษา" ศูนย์ศึกษา, (7 กรกฎาคม
2518) : 48-58

๓. ทหารระดับสถานภาพครูมัธยมศึกษาจำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์ ในการสอนว่ามีระดับสูงหรือต่ำกว่าค่าเกณฑ์ปกติ

๔. เปรียบเทียบสถานภาพครูมัธยมศึกษาในค้ำนต่าง ๆ จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอน

สมมุติฐานในการวิจัย

องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ความเป็นอยู่ของบุคคลแตกต่างกันคือ เพศ อายุ และประสบการณ์ เพศชายเป็นเพศที่เข้มแข็งมีลักษณะของความเป็นผู้นำ มากกว่าเพศหญิง บุคคลที่มีอายุมาก มีประสบการณ์มากย่อมจะโต้ตอบ ได้เห็นสิ่ง ต่างๆมากกว่าบุคคลที่มีอายุน้อย มีประสบการณ์น้อย ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงตั้งสมมุติฐานดังนี้

ครูมัธยมศึกษาชาย ครูที่มีอายุมาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก มีสถานภาพในค้ำนวิชาการ ทักษะในการสอน จิตวิทยาและการปกครองชั้นเรียน การปฏิบัติตนของครู ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชน การส่งเสริมรักษายศ- ธรรมนิยมประเพณี และคุณลักษณะพิเศษสูงกว่าครูมัธยมศึกษาหญิง ครูที่มีอายุ น้อย ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย ตามลำดับ

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยนี้ศึกษาสถานภาพของครูมัธยมศึกษาในค้ำนต่างๆ 7 ค้ำน คือ สถานภาพค้ำนวิชาการ ทักษะในการสอน จิตวิทยาและการปกครองชั้นเรียน การปฏิบัติตนของครู ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชน การส่งเสริมรักษายศ- ธรรมนิยมประเพณี และคุณลักษณะพิเศษ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นครูประจำการที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียน
สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 8
อันประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน เชียงราย แพร่ น่าน พะเยา
และแม่ฮ่องสอน โดยไม่จำแนกออกเป็นครูมัธยมศึกษาตอนต้นและครูมัธยมศึกษา
ตอนปลาย

3. การวิจัยนี้จะไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครูผู้ตอบ
แบบสำรวจ

4. การวิจัยนี้ไม่ศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ครูมีสถานภาพต่างกัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. คำตอบที่ได้จากการตอบแบบสำรวจของกลุ่มตัวอย่าง เป็นคำตอบที่
ตรงตามสภาพเป็นจริงในปัจจุบันของผู้ตอบ

2. สถานภาพครูที่ศึกษาวัดได้โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. วัน 10/11/57 ที่ออกตัว อยู่ในชั้นประถม ไม่สนใจทำวิทยานิพนธ์

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

Normal

ผลของการวิจัยครั้งนี้อาจมีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อม
ทางบ้าน สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แบบสำรวจ หมายถึงแบบสำรวจสถานภาพครูมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบ
ด้วยข้อกระทงที่ครอบคลุมสถานภาพของครู 7 ประการคือ สถานภาพทางวิชาการ

ทักษะในการสอน การปฏิบัติตนของครู จิตวิทยาและการปกครองชั้นเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชน การส่งเสริมรักษายานนธรรมนิยมประเพณีและคุณลักษณะพิเศษ

ครูมัธยมศึกษาหมายถึง ครูที่ทำการสอนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตการศึกษา ๑

เขตการศึกษา ๑ หมายถึงอาณาเขตที่รวมหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการศึกษาซึ่งแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมและปริมาณคุณภาพของงานทางด้านการศึกษาทั้งสิ้น ๑ จังหวัดคือ เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน เชียงราย พะเยาและแม่ฮ่องสอน

ครูที่มีประสบการณ์มากหมายถึง ครูมัธยมศึกษาที่ทำการสอนมาแล้วเป็นเวลามากกว่า 6 ปีขึ้นไป

ครูที่มีประสบการณ์น้อยหมายถึง ครูมัธยมศึกษาที่ทำการสอนมาแล้ว 6 ปีหรือไม่เกิน 6 ปี

ครูที่มีอายุมากหมายถึง ครูมัธยมศึกษาที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป

ครูที่มีอายุน้อยหมายถึง ครูมัธยมศึกษาที่มีอายุ 30 ปีหรือต่ำกว่า 30 ปี

สถานภาพของครู หมายถึง สถานภาพที่แท้จริงของครูมัธยมศึกษาในปัจจุบันที่เป็นอยู่ ประกอบด้วยสถานภาพที่แท้จริงต่าง ๆ 7 ได้แก่ สถานภาพทางวิชาการ สถานภาพด้านทักษะในการสอน สถานภาพในการปฏิบัติตนของครู จิตวิทยาและการปกครองชั้นเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชน การส่งเสริมและรักษายานนธรรมนิยมประเพณีและคุณลักษณะพิเศษ

สถานภาพทางวิชาการ หมายถึง คุณลักษณะด้านวิชาการของครู ได้แก่ ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ระดับคุณวุฒิ ตำแหน่งทางวิชาการ การฝึกอบรมและดู

งานตลอดจนการศึกษาเพิ่มเติม ความสนใจและติดตามความเคลื่อนไหวความก้าวหน้าทางวิชาการ

สถานภาพด้านทักษะในการสอน หมายถึง การใช้ความสามารถที่จะทำให้การสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ ทักษะในการเลือกวิธีสอน การเลือกใช้อุปกรณ์การสอน การสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในห้องเรียน การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียน ในการอธิบายบทเรียน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนพร้อมทั้งการชี้แจงข้อบกพร่องของนักเรียน

สถานภาพในการปฏิบัติตนของครู หมายถึง การวางตัวของครูที่แสดงออกมาเป็นผลจากลักษณะที่แท้จริงของตัวครูเอง กับผลที่เกิดจากการศึกษาอบรมของครู สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนของครูได้แก่ จุลธรรม วัฒนธรรม ความต้องการของครู ความกระตือรือร้น สิ่งเหล่านี้ทำให้การปฏิบัติตนของครูคือนักเรียนและผู้ร่วมงาน ตลอดจนทำให้ครูมีบุคลิกภาพต่าง ๆ กัน เช่น เป็นคนตรงต่อเวลา มีอารมณ์ขันเสมอ มีความเมตตาต่อเด็ก มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน

จิตวิทยาและการปกครองชั้นเรียน หมายถึง การส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้เรียน ให้คำแนะนำนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ตัดสินลงโทษนักเรียนอย่างยุติธรรม สามารถควบคุมนักเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน ครูที่มีสถานภาพในด้านนี้สูงจะเป็นผู้มีระเบียบวินัย เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนและเพื่อนครู มีน้ำใจเป็นนักกีฬา เข้าใจถึงการปกครองตามวิถีทางประชาธิปไตย

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชน หมายถึง การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ เช่น การพบปะกับผู้ปกครองชั้นเรียน การใช้อาคารของโรงเรียน จัดกิจกรรมของชุมชนที่เป็นประโยชน์ ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน การใช้ชุมชนเป็นแหล่งหาความรู้

การช่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมสาธารณะ เช่น ตัดถนน ซูตบ่อน้ำ เป็นต้น

การส่งเสริมและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี หมายถึง การที่ครูวาง
ตนให้เป็นตัวอย่างในด้านส่งเสริมรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีทั้งทางตรงและ
ทางอ้อม ด้วยการอบรมสั่งสอน การจัดกิจกรรมเพื่อรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี
ของท้องถิ่น กระตุ้นหรือชักชวนให้เข้าร่วมประเพณีที่สำคัญเสมอ

คุณลักษณะพิเศษของครู หมายถึง การเป็นผู้นำและผู้ร่วมงานที่ดี มีความ
คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย มีความเชื่อมั่น
ในตัวเอง ความเป็นคนมีชัยดี ตลอดจนมีเสรีภาพในวิชาชีพครู